

شورای عالی حوزه های علمیه

کلیات سطح چهار رشته آموزش - پژوهشی «کلام تطبیقی امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیه»

شماره مصوبه: ۱۵۰۱

شماره جلسه: ۲۲۴

تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۰۳/۱۲

تاریخ ابلاغ: ۱۴۰۰/۰۱/۳۱

مرجع تصویب: شورای گسترش حوزه های علمیه

مادّه ۲. تعریف عنوان رشته سطح چهار «کلام تطبیقی امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیه» است. **مادّه ۱. عنوان رشته** سطح چهار آموزشی - پژوهشی «کلام تطبیقی امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیه» چهارمین مقطع از تحصیلات حوزوی و یکی از رشته های حوزه دانشی «کلام، ادیان، فرق و مذاهب» است که در آن طلاب ضمن تسلط بر آراء کلامی امامیه، توان نقد و ارزیابی آراء مذاهب کلامی معتزله، اشاعره و ماتریدیه و همچنین مهارت تدریس و تحقیق و توان ارائه نظریه و پاسخ به نیازهای علمی و تخصصی در موضوعات مرتبط با این رشته را کسب کرده و پس از دفاع از رساله، دانشنامه سطح چهار در رشته «کلام تطبیقی» تخصصی در موضوعات مرتبط با این رشته را کسب کرده و پس از دفاع از رساله، دانشنامه سطح چهار در رشته «کلام تطبیقی» **مادّه ۳. اهداف** امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیه دریافت می کنند.

- ایجاد تسلط بر آراء کلامی و اعتقادی امامیه و همچنین تسلط بر آراء و اندیشه های معتزله، اشاعره و ماتریدیه در مباحث کلامی؛
- تقویت توان پژوهش در حدّ تحلیل استدلالی و ارائه نظریه در مباحث کلامی امامیه و نقد و ارزیابی تحلیلی و استدلالی اندیشه های کلامی معتزله، اشاعره و ماتریدیه؛
- ارتقاء توان پاسخ گویی به نیازهای علمی و تخصصی در مباحث کلامی امامیه خصوصاً موضوعات اختلافی با فرق کلامی معتزله، اشاعره و ماتریدیه؛
- تأمین پژوهشگر مورد نیاز و زمینه سازی جهت تولید علم و توسعه دانش در مباحث کلامی امامیه خصوصاً حوزه نقد و ارزیابی آراء کلامی معتزله، اشاعره و ماتریدیه؛

تأمین استاد مورد نیاز در مباحث کلامی امامیه، معتزله، اشاعره و ماتریدیه؛ 5.

مادّه 4. ضرورت

1. لزوم بررسی استدلالی و تحلیلی مباحث و مسائل کلامی امامیه به صورت تطبیقی با حوزه های کلامی اهل سنت خصوصاً علیهم السلام ماتریدیه، معتزله و اشاعره به منظور تبیین استدلالی اعتقادات امامیه و دفاع از مکتب اهل بیت
2. مأموریت حوزه های علمیه در تربیت اندیشمند و نظریه پرداز در مسائل کلامی خصوصاً حوزه های کلام تطبیقی جهت تبیین، ترویج و دفاع از عقاید شیعه امامیه و پاسخ به شبهات؛
3. نیاز جامعه و نظام اسلامی به تبیین، ترویج و اثبات برتری عقاید حقه شیعه در مقایسه با دیگر مذاهب اسلامی.

مادّه 5. سیاست ها

1. اهتمام به ارتقاء فضائل و ملکات اخلاقی و معنوی طلاب؛
2. اهتمام به بهره گیری از سنت های کارآمد حوزوی، فناوری ها و روش های نوین و مؤثر در آموزش و پژوهش؛
3. اهتمام به رویکرد نقادانه و نظریه پردازانه، با طرح دیدگاه های چالشی مرتبط با مباحث کلامی شیعه و نقد آراء کلامی معتزله، اشاعره و ماتریدیه؛
4. تأکید بر بهره گیری از زبان تخصصی در فعالیت های آموزشی و پژوهشی؛
5. اهتمام به تأمین نیازهای علمی نظام و جامعه اسلامی در مباحث کلامی امامیه و نقد رویکردها و آراء کلامی معتزله، اشاعره و ماتریدیه.

نظام آموزشی سطح چهار، نیم سالی، درسی - ساعتی و حضوری است. طول دوره با احتساب مادّه 6. نظام آموزشی

مادّه 7. شرایط پذیرش پایان نامه، حداقل 10 و حداکثر 12 نیم سال خواهد بود.

1. احراز صلاحیت های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین نامه های مصوّب؛
2. دارا بودن مدرک علمی سطح سه از رشته کلام اسلامی.

تبصره: پذیرش طلاب دارای مدرک علمی سطح سه در سایر رشته‌های حوزه دانشی «کلام، ادیان، فرق و مذاهب» مشروط به گذراندن دروس پیش‌نیاز، مجاز است.

قبولی در سنجش علمی؛ 3.

احراز توانایی‌های لازم در مهارت‌های خواندن، درک مطلب و نگارش به زبان عربی از طریق برگزاری آزمون و یا ارائه مدرک 4. معتبر.

ردیف	عنوان درس	مادّه 8. عناوین و مشخصات کلی دروس
1	خارج اصول (دو سال)	
2	خارج فقه (دو سال)	
3	بررسی اجتهادی آیات و روایات مناسب با مباحث کلامی	
4	تحقیق فقهی و اصولی 1 و 2	
5	دروس تخصصی	
7	رساله علمی (پایان‌نامه)	

جمع ساعت

اهداف عنوان‌برد مادّه 9: جدول دروس پیش‌نیاز

اعت ی

تبيين و تحليل مهمترين 96 کلام/س

مسائل کلامی، مانند لامی 1

اسماء، صفات و افعال تا 3

الهی، نبوت، امامت و

معاد با رویکرد تطبیقی 1

همراه با اثبات حقانیت

علیهم‌السلام دیدگاه اهل بیت

تبیین اصول و قواعد 64 فلسفه

اساسی فلسفه اسلامی اسلامی

تأثیر گذار در کلام

اسلامی، مانند: احکام

2 کلی وجود، مواد ثلاث،

علت و معلول و

شناخت و بررسی علل و 32 علل پ

بسترهای اجتماعی یدایش

پیدایش و تطوّر مذاهب و تطور

مهمّ کلامی شیعه و مذاهب

3 اهل سنت موجود و یا کلامی

مؤثر در تاریخ

معرفی و بررسی تحلیلی 32 منابع

منابع و کتب مهمّ کلامی و کلامی و

و حدیثی فریقین به حدیثی

صورت مقایسه‌ای فریقین

4

اعتبارسنجی و بررسی 32 منابع م

مقایسه‌های منابع معرفتی معرفتی

تشیع و تسنن، مانند: فریقین

قرآن، سنت، عقل،

5 اجماع، قیاس،

استحسان، مصالح

مرسله و قول صحابی و

تبیین شرائط و قلمرو هر

هدف	ساعت	عنوان درس	ردیف تخصصی
تحلیل و ارزیابی مقایسه‌ای دیدگاه امامیه با دیگر مذاهب کلامی اسلامی درباره اقسام روشهای کلامی در مقام استنباط و مقام اثبات، دفاع و نقد	32	روشناسی کلام	1
تحلیل و بررسی مقایسه‌ای دیدگاه امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه درباره مهم‌ترین مسائل معرفت‌شناسی مانند: چیستی، انواع، امکان، منابع و ابزار و معیار معرفت و کاربست آنها در علم کلام.	32	مبانی معرفت‌شناختی علم کلام	2
تحلیل و بررسی مقایسه‌ای دیدگاه امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه درباره شناسی تأثیرگذار در علم کلام مانند: حقیقت نفس و مهم‌ترین مسائل انسان بدن و رابطه آن دو، تجرد نفس و قوای آن، تعلق نفس به بدن، بقای نفس و... به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات آنها	32	مبانی انسان‌شناختی علم کلام	3
تحلیل و ارزیابی مقایسه‌ای مهمترین ادلّه متکلمان امامیه، معتزله، اشاعره و ماتریدیّه در خصوص اثبات وجود خداوند مانند: برهان امکان، حدوث و نظم به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات آنها	32	براهین اثبات وجود خداوند	4
تحلیل و ارزیابی انتقادی و مقایسه‌ای دیدگاه امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه درباره توحید ذاتی، و مباحث هستی‌شناختی و معنا‌شناختی صفات الهی با تأکید بر صفات خیری به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات آنها	32	توحید ذاتی و صفاتی	5
تحلیل و ارزیابی مقایسه‌ای آراء متکلمان امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه درباره حقیقت و مبانی (حسن و قبح) عدل و حکمت الهی و رابطه آن با مسائلی مانند شرور و تفاوتها به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات آنها	32	عدل و حکمت الهی	6
تحلیل و ارزیابی مقایسه‌ای آراء متکلمان امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه	32	توحید افعالی	7

عنوان درس	هدف	ساعت
ردیف	درباره حقیقت توحید افعالی و نسبت آن با نظام علّیت و اختیار انسان به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات آنها	
8	تخلیل و ارزیابی مقایسه‌ای آراء متکلمان امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه درباره حقیقت قضا و قدر، و نسبت آن با مباحثی مانند: بدا، اختیار انسان، سعادت و شقاوت به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات آنها	32
9	تخلیل استدلالی و مقایسه‌ای آراء متکلمان امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه درباره حقیقت و مظاهر توحید عبادی و سازگاری آن با اموری مانند: توسل و شفاعت به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات آنها	32
10	تخلیل استدلالی و ارزیابی مقایسه‌ای آراء و دیدگاه‌های متقدمین و معاصرین درباره حقیقت وحی و نسبت آن با الهام، شهود، تجربیّ دینی و رؤیای صادق به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات	32
11	تخلیل و ارزیابی مقایسه‌ای آراء حکماء و متکلمان امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه درباره حقیقت و فاعل معجزه و نحو دلالت آن و به همراه مقایسه آن با کرامت، اِرهاص و سحر ضمن پاسخ استدلالی با تأکید بر نقد آراء آنها	16
12	تخلیل و ارزیابی مقایسه‌ای دیدگاه متکلمان امامیه با معتزله، اشاعره و لزوم و صلیّ علیه و آله ماتریدیّه درباره منشأ و گسترش علم و عصمت پیامبر و به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات علیهم السلام گسترش علم و عصمت برای ائمه آنها	32
13	تخلیل و ارزیابی دیدگاه‌ها درباره فلسفه خاتمیت و نسبت و رابطه خاتمیت با امامت به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات معتزله، اشاعره و ماتریدیّه	16
14	تخلیل و ارزیابی مقایسه‌ای دیدگاه متکلمان امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه درباره حقیقت و جایگاه امامت و طرق تعیین و شناخت امام به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات آنها	32
15	تخلیل استدلالی دیدگاه متکلمان امامیه درباره دلائل نقلی و عقلی	32

عنوان درس ردیف

هدف ساعت

علیهم السلام

امامت اهل بیت علیهم السلام و پاسخ به نقدهای متکلمان معتزله، اشاعره و

ماتریدیّه در این زمینه

ردیف	عنوان درس	ساعت	هدف
16	ادلّٰی خلافت	16	تحلیل استدلالی و نقد دیدگاه متکلمان معتزله، اشاعره و ماتریدیّه در مورد ادلّٰی خلافت خلفا به همراه پاسخ به شبهات آنها
17	23سائل اساسی مهدویت		تحلیل و ارزیابی مقایسه‌ای دیدگاه متکلمان امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه در مباحث اساسی و اختلافی مهدویت مانند: نَسَب، ولادت، علائم ظهور و غیبت به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات آنها
18	حیات برزخی	16	تحلیل و ارزیابی مقایسه‌ای دیدگاه متکلمان امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه درباره حیات برزخی، ویژگیها و آثار آن
19	32 ضرورت و کیفیت معاد		تحلیل و ارزیابی مقایسه‌ای دیدگاه امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه درباره ضرورت معاد، ابطال تناسخ، معاد جسمانی و روحانی به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات آنها
20	32 ثواب و عقاب اخروی		تحلیل و ارزیابی مقایسه‌ای آراء متکلمان امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه درباره حقیقت ثواب و عقاب، وعد و وعید، احباط و تکفیر و خلود به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات آنها
21	ایمان و کفر	16	تحلیل و ارزیابی مقایسه‌ای آراء متکلمان امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه درباره حقیقت ایمان و کفر و احکام آن به همراه نقد آراء و پاسخ به شبهات آنها
	جمع ساعت	592	